

KURYER LITEWSKI

W WILNIE DNIA 22 STYCZNIA V. S. 1813 ROKU.

WIADOMOSCI KRAJOWE

Ukaz JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI SAMOWLADCY WSZECH ROSSYI dany Rządzącemu Senatowi.

Podług Imiennego JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Naywyższego Ukazu, daného Rządzącemu Senatowi dnia 6 ter: Grudnia, za własnoręczném JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI podpisem, w którym wyrażono: „Na pamiątkę wiekopomnych zasług naszego Jenerała Feldmarszałka Xięcia Goleniszczewa, Kutuzowa, który przez mądre swoje obróty i wielokrotne zwycięstwa, liczne woyska nieprzyjacielskie przywiódł do zupełnego wyciężenia, zguby i ucieczki, osobiwie zaś za pamiętne, w okolicach Smoleńska nieprzyjaciół pogromienie, którego skutkiem było oswobodzenie tego znakomitego miasta, i śpieszne ściganych nieprzyjaciół z Rossyi wypędzenie, NADAJEMY mu tytuł *Smoleńskiego*, rozkazując Rządzącemu Senatowi, wygotować na to przywilej, i ten podać do naszego podpisu. Rządzący Senat rozkazał: o tym Naymiłosciwszym JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI rozkazie Jenerał-Feldmarszałkowi i Kawalerowi Xięciu Michałowi Laryonowiczowi Goleniszczewu Kutuzowu Smoleńskiemu oznaymić od Senatu ukazem, i przez podobneż dać wiedzieć wszystkim Magistraturom, Guberskim Rządóm i Prawleniom, JPP. Ministrom, Kontrolerowi i Podskarbiemu Państwa, Jenerał Gubernatorom, Gubernatorom woijnym zarządzającym Cywilną częścią, Naczelnikom miast, a do Najswiętszego Rządzącego Synodu i do Departamentow Moskiewskiego Rządzącego Senatu komunikować o tém wiadomości dnia 24 Grudnia 1812 roku.

z Petersburga, dnia 1 Stycznia v. s.

Zostający w Radzie medycznój Translator, Koleski Sekretarz *Aller*, ofiarował na rzecz rycerstwa tutejszego uzbrojenia, w przypadku ich choroby, 5 pudow szarpii, 5,000 bandażow, 2000 kompressow, 1000 par ponczoch wełnianych, 50 par berlaczow, 500 szlafmic, 200 par rękawiczek, 1000 nauszników, różney bielizny i narzędzi chirurgicznych i wszystkie te rzeczy własnym kosztem do miejsc wskazanych dostawić się obowiązwał. Komitet Gospodarski pomienioney milicyi, przychylając się do tak gorliwej chęci *P. Allera*, wysłał go z wyliczonemi rzeczami do woyska, zostawiając jemuż podług własney uwagi rozdanie ich Szpitalom, na drodze tej założonym.

z Dorpatu, dnia 22 grudnia, v. s. 1812.

Szlachta tutejsza, kupcy i inni mieszkańcy naszego miasta, z dzieci uczuciem nad stanem nieszczęśliwym mieszkańców *Ryskich*, którzy w okolicznościach wojny terazniejszey całkowicie majątku pozbawieni zostali, złożyli 7,055 rubli assygnacyynych, 4 czer: zł: 19 talerow i 10 rubli sr.: i te pieniądze odesłali już do *Rygi*. Oprócz tego obywatele okolic tutejszych i włościanie, ofiarowali różnego odzienia, bielizny, płótna, i t. d. w tymże samym celu, dla rannych zaś znajdujących się w szpitalu *Ryskim*, dostarczyli znaczną ilość szarpii i rozmaitych bandażow.

z Nowgorodu Niższego, d. 12 grudnia, v. s. 1812.

Dnia dzisiejszego przybyli tu jeńcy francuzcy, dwaj Jenerałowie: *Gantrel* i *Korsen*, Podpółkownik *Guerard* i kilku officerów.

z Cywilska, dnia 7 Grudnia, v. s. 1812.

Tými dniami przechodził przez miasto nasze pierwszy oddział jeńców francuzkich. Stan ich prawdziwie nędzny: wiele już ucierpieli przez to, że zwyciężonemi zostali przez woysko *Rossyyskie*, teraz zaś znosić muszą tak ciężkie mrozy, które dochodzą u nas do 25 st. Strach patrzeć na ich twarze, okryte plamami z odmrożenia. Całą dla nich ulgą i pocieszeniem ludzkość i dobroczynność mieszkańców tutejszych, którzy z największą ochotą opatrują wszelkie ich potrzeby.

z Ekaterynostawia dnia 4 Grudnia v. s. 1812.

W liczbie ofiar, któremi Szlachta tutejsza okazała teraz gorliwość swoją o dobro oycyzny, za pierwszą odezwą, na potrzeby wojenne, złożono: 57,480 rubli, później zaś 250,000 rubli. Na tenże przedmiot Duchowienstwo tutejszey zwierzchności złożyło: 11,940 rubli assygnacyynych, 56 rubli srebrem i 1 czer: zł: — Prócz wyliczonych pieniężnych ofiar, dostarczono jszcze znaczną ilość furazu, wódki, bydła, koni i płótna.

z Berdyczewa dnia 7 Grudnia v. s. 1812.

Pokazało się tu mnóstwo jeńców z woyska francuzkiego, między którymi najwięcey jest żołnierzy z gwardyi *Litewskiej*. Mieszkańcy tuteysi, zapomniawszy na przykrości i krzywdy przez nich sobie wyrządzone, nie mogą bez uczucia litości patrzeć na ich nędzę i chętnie czynią im wszelką pomoc.

z Tweru, dnia 20 Grudnia v. s. 1812.

z Matko-Ożera, stanowiącego punkt środkowy kanału *Maryńskiego*, pod dniem 25 listopada, otrzymano następujące doniesienie: „Wczoraj, w dzień rocznicy imienin JEY IMPERATORSKIEY WYSOKOSCI, Nayaśniejszey Wielkiej Xiężny *KATARZYNY PAWŁOWNY*, z przyzwolonym obrzędem, otworzono tu Szkołę dla dzieci żołnierskich, pod zwierzchnością lądowych i wodnych komunikacyi. Dobroczynny ten zakład opatrzono we wszystkie potrzeby, jakich tylko wymaga przystoynne utrzymanie uczniów, których początkowie przyjęto 15. Uczyc się mają: prawideł Religii, języka rossyyskiego i Arytmetyki; przejdą potem do Instytutu Inżynierów, komunikacyi lądowych i wodnych, dla uczenia się różnych robot rzemieślnicznych, temu celowi właściwych. Tak więc, i tu, w ustroniu usunionym od większych towarzystw, rzuczone zostały nasiona dobroczynnego oświecenia. Założenie i urządzenie tej szkoły należy się szczególniejszey pieczołowitości JW. Jenerał Majora *Leontjewa*, zwierzchnika tego tutejszego okręgu, i pomocy Głównego zwierzchnictwa komunikacyi lądowych i wodnych.

z Woroneża, dnia 13 Grudnia v. s. 1812.

Więcey jak od miesiąca ciągle tegie mamy mrozy; w tym przeciągu czasu termometr opadał od 20 do 25 stopni.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

(z *S. Peters: Niem: Gazety.*)

Brytania Wielka.

z Londynu, dnia 27 Listopada n. s. 1812.

Powiadają, iż na pierwszych posiedzeniach Parlamentu wniesiona będzie rzecz, o konfiskowaniu w *Indyach zachodnich* majątkow, należących do różnych osob, mieszkających we *Francyi*, *Danii* i *Hollandyi*.

Tym sposobem i Pani *Bonaparte* pozbawioną zostanie majątności swej w *Martynice*, a Hrabia *Schimmelmann* w *Saint-Croix*. Summa, zebrana z sprzedaży tych majątków, ma być, jak mówią, obróconą na wynadgrozienie tych, których majątki skonfiskowane zostały w pomienionych trzech państwach.

Podług wiadomości, odebranych tu z *Montréal* (Amer: półn.) Jenerał Major *Angielski Szeas* z największą powolnością zezwolił na zawieszenie działań nieprzyjacielskich, a to na prośbę Jenerał Majora *Amerykańskiego fon Pawzeler*, który oświadczył chęć korzystania z tego, w daniu pomocy ranionym i pogrzebieniu poległych. Jenerał Major *Szeass* mianowany dowódcą wojsk w *Wyższej Prowincyi*, a razem będzie zarządzał interessami cywilnymi.

Niedawnośmy odebrali z *Mexyku* nader przyjemne wiadomości. Komunikacya między *Mexykiem* i *Vera-Cruz* przywrócona; buntownicy tamtejsi zupełnie zostali osłabieni, a nawet pewna jest nadzieja, że w niedługim czasie zupełnie zwyciężonymi będą.

Xiąże Regent w poselstwie swoim do obu Izb Parlamentowych, przelożył, aby dla Lorda *Wellingtona* za nadzwyczajne jego dla kraju czynione usługi uchwalić podarunek 100,000. funtów szterlingów, i aby za tę summę dobra dla tegoż Lorda kupione były. Dnia 7 Grudnia obie Izby rozwały to poselstwo, i jednomyślnie powyższą summę uchwałyły. W Izbie wyższej mówił wiele na pochwałę *L. Wellingtona* *L. Liverpool*, w niższej zaś *L. Castelreagh*. Ostatni wynosił osobliwie ten wspaniały czyn Angielskiego wodza, iż przyjąwszy najwyższą nad wojskiem *Portugalskiem* władzę, odmówił przyjęcia połączonej z tą godnością rocznej pensyi 8000 funtów szterlingów, i oświadczył, że jego Monarcha i Ojczyzna potrafią nadgrodzić jego pracę stosownie do zasługi: gdy jednakże tę pensyą dla Lorda, w nadziei, że ją kiedyś przyymie przez lat kilka zbierano, prosił nakoniec, aby cała ta summa rozdzielona była pomiędzy najzasłużeńszych *Officerów* wojska *Portugalskiego*.

Na posiedzeniu dnia 8. Grudnia uchwaliła Izba niższa do służby na rok jeden 140,000 *Maytków*, i 31,400 *morskich żołnierzy*.

T U R C Y A.

z *Konstantynopola*, dnia 3 Grudnia n. s. 1812.

Przyjemne wiadomości, któreśmy odebrali od wojska rosyjskiego, wzbudziły najwyższą radość w *Rossyanach*, w tutejszej stolicy mieszkających. Okręta kupieckie *rossyjskie*, których tu znaczna jest liczba, oznaymiły o zwycięstwach wojska swego przez wystrzały z dział, które przez cały dzień wzdłuż kanału *Carogrodzkiego* ciągle grały. Pięć z tych okrętów opuściły stanowisko w *Tarapia* i zarzuciły kotwice pod *Bujugdere*, przed pałacem Ministra Najjaśniejszego Imperatora *Rossyjskiego*, i w chwili, kiedy ustoliu spełniano wiwaty, stosowne do zaszyłych wypadków, grom wystrzałów działowych napelniał powietrze. Wieczorem pałac *rossyjski* był oświecony. Wśród ogniw okazywała się jaśniejąca cyfra Najjaśniejszego IMPERATORA Jmci, a nad nią korona Cesarska i krzyż. Na brzegu morza zgromadziły się tłumy ludu. Okręta kupieckie, jaśniejącymi odkryte latarniami i wypuszczane z nich rakiety, więcej przydawały ozdoby temu widowisku. Okręta kupieckie *Angielskie*, przeniknione radością szczęśliwego odnowienia związków przyjaznych między *Rossyą* i *Brytanią Wielką*, łączyły się do okazania również ukontentowania ze strony swojej, i dnia następnego, na przemian z *rossyjskimi* okrętami, ciąglem strzelaniem z dział salwy dawały.

AMERYKA POŁUDNIOWA.

Pisma *Angielskie* z *Trinidad*, 12 Września zawierają następujące wiadomości o uspokoiniu wielu prowincy *Hiszp.* w *Ameryce południowej*. „Rokosz i wynikła z niego wojna domowa ustały zupełnie w królestwie *Wenezuelskiem*. Cała kraina, wyjąwszy ma-

łą wieś *Guiria* nad odnogą *Paria* poddała się jednomyślnie i z własnego pochopu. *D. Diego Monteverde* Kapitan morski wyruszywszy w 2500 ludzi z *Koro*, i w wielu potyczkach pogromiwszy *Mirandę* i stronników jego, d. 6 Lipca osadził *Puerto la bello*, i opanował wszystkie powiaty wewnątrz kraju, których mieszkańcy chwycili się radzi tej sposobności do zrucenia jarzma *Mirandy*, dnia 27 Lipca wśród powszechnych radości okrzyków wszedł do *Carracas*. *Miranda* i wielu naczelników rokoszu dostali się w niewolę. *Paraguay* i *Barcelona* uwiadomione o tém zwycięstwie *Monteverde* i klęsce *Mirandy* powróciły do posłuszeństwa, i pochwyciły dowodców powstania. *Barcelona* poddała się 10 Lipca. *Garupana* i *Rio Barbos* 10 Sierpnia. *Kumana* i *Margueria* 26 Sierpnia. Całe pobrzeże odnogi *Paria* aż do przylądka *Priga* 30 Sierpnia. Biega teraz wieść, że się i *Guiria* poddała. *Gayneros* jeden z *Adjutantów Mirandy* uszedłszy z *Kumany* przybył na płaskim statku do wyspy *Trynitad*. Potwierdził on wszystkie powyższe wiadomości i przydaie, że *Miranda* ze 40tą innemi dowódcami powstania na śmierć skazany został. *Margr: del Toro* jeden z dowódców uszedł z *Gayry* do *stanow Zjednoczonych*.

ROZNE WIADOMOSCI.

Nie dawno nieszczęśliwie w *Bolonii* zmarły żeglarz napowietrzny *Fran: Hr: Zambeccari*, był synem *Jana Hr: Zambeccari*, *Hiszpańskiego* i *Neapolitańskiego* Agentą przy Dworze *Parmeńskim*. W młodości swojej okazywał wielką zdatność do *Matematyki* i wielką odwagę. W 20 roku został *Porucznikiem Fregaty* w służbie *Hiszpańskiej*, i dał dowody waleczności swojej przy obleżeniu *Oran*. Sprzeczką, którą miał na *Fregacie* z pewnym *Duchownym*, o dzieła i mniemania *Raynala*, zagrożiwszy mu *Inkwizycyą*, zniewoliła ratować się ucieczką z *Hiszpanii*. Przybył do *Paryża*, lecz wkrótce na przełożenie *Hiszpańskiego Ministra*, był przymuszonym opuścić *Francyą*. Stamtąd udał się do *Londynu*, gdzie z pewnym *Angielskim Admirałem*, który mu chciał towarzyszyć, uczynił pierwsze *napowietrzney podróży* doświadczenie, i to było jedno, które mu się zupełnie udało. Z *Londynu* popłynął do *S. Petersburga*, i wszedłszy w *Rossyjską służbę*, otrzymał stopień *Porucznika Fregaty*. W jednej przeciwko *Turkom* wyprawie, po krwawej i uporczywej bitwie, dostawszy się w niewolę woienną przez lat trzy zostawał w *Konstantynopolu* więziony. W czasie tej niewoli zajął się całą swoją teorią o równowadze *Balonów*, i roztrząsał różne sposoby udoskonalenia i popraw, które wprowadzić zamysłał. Nakoniec za wstawieniem się *Hiszpańskiego Dworu* otrzymał wolność. *Zambeccari* udał się do *Madrytu* dla podziękowania *Królowi*, stamtąd zaś do *Bolonii* ojczyzny swojej, gdzie żonę pojął, i przez długi czas żył spokojnie na łonie swojej rodziny. W 1803 przedsięwziął znaną powietrzną podróż, w której przy *Istryi* wpadł w morze, długo z falami walczył, i lewą rękę odmroził. W 1804 powtórne, lecz szczęśliwsze uczynił doświadczenie, i teoria jego pozyskała wielu uczonych pochwałę. Jednakże nie spokojny jego umysł nie przestał na tem powodzeniu: w 1805 jachał do *Wiednia* dla przedsięwzięcia trzeciej podróży, lecz wojna, i stąd wynikające środki ostrożności, przymusiły go nazad do *Włoch* powrócić. Od tego czasu *Zambeccari* nie przestawał do nowych gotować się doświadczeń, które naostatek zgonu jego stały się przyczyną.

Względem nieszczęśliwego zdarzenia, w którym życie postradał, następujące są wiadome szczegóły. Ostatnie jego wznoszenie się na równinie w *Okolicach Bolonii* balonem *Montgolfiera*, miało miejsce 21 Września 1812 w obecności przeszło 50,000 widzów. Jeszcze przy napelnianiu powietrzem balonu trzy razy on przez wiatr był uszkodzony. Pokazało się, że machina nie mogła unieść tyle ciężaru, ile było wyrachowano, z dwóch więc młodych ludzi, którzy *P. Zambeccari* towarzyszyć mieli, jeden, wyrokiem losu

skazany, pozostać musiał, drugi *Wincenty Bonaga* wsiadł z *Zamoeccarym* w łódkę. Gdy jednak Balon jeszcze miał mało siły wzniesienia, podróżni wyrzucili większą część swoich narzędzi, i zaledwo 35 funtów bulastu z sobą wziąć mogli. Z tęp wszystkim machyna podnosiła się leniwo, kiedy ją wiatr nagły na bliskie popędził drzewo. „Zgineliśmy, *Bonaga!*”, zawołał *Zambeccari*; w samej rzeczy gałęzie drzewa przechyliły gorejącą lampę, a lejący się na *Zambeccarego* spirytus, okrył całego ogniem. *Bonaga* odstawił nazad lampę, i wołając: „*Zambeccari* idź za mną”, wyskoczył z łodki chwytając się za gałęź drzewa: słaba gałązka utrzymać go nie mogła, i spadł na ziemię. O kilka kroków od niego, ale już z większej wysokości spadł *Zambeccari*. *Bonaga* pobiegł na ratunek towarzysza swojego, który nie dawał żadnych znaków życia. Wkrótce zgromadzeni ludzie zaniesli obydwu do bliskiego szpitalu. *Bonaga* miał spalony lewy policzek i rękę lewą, doznawał także dotkliwego w piersiach bólu; lecz *Zambeccari* przez gorejący spirytus, którym był okryty, i cięższy upadek, do najsmutniejszego daleko przyprowadzony stanął, umarł nazajutrz. Urodził się on był 14 Listopada 1752 roku.

Znaioma jest, z gazet *Angielskich*, historia Kapitana *Bligh*, który w podróży swojej do wysp *Towarzystwskich*, w roku 1789. w celu dostania ztamtąd, zdolnego do przesadzenia drzewa, z którego owocu chleb się robi, miał nieszczęśliwą przygodę, iż lud jego okrętu, poburzony, przez niejakiegoś *Chrystyana Fleicher*, na *Othaitę*, lub inną wyspę wylądować radzącego, bunt podniósł. Wiadomo także, że woenny okręt *Angielski*, wysłany dla wyszukania tych złoczyńców, małą tylko ich częśćkę na *Othaiti* znalazł: nie można było powziąć wiadomości, gdzie się obrócili inni. Teraz niespodzianą odebrano o nich nowinę. Amerykanin jeden znalazł na wyspie *Pitcairn* (na morzu południowym w 1767 odkryta) zamieszkaney od białych ludzi, po *Angielsku* mówiących: starał się dowiedzieć; iakby się oni tam dostali: nakoniec sami odkryli przed nim tajemnicę swojego początku. Buntownik ów, sternik okrętu *Bligh*, *Krystyan*, udał się na wyspę *Othaiti*, gdzie wiele osób z jego ekwipażu zostało. Jednakże z 8mią innymi, osądził on za rzecz większej roztropności szukać niezamieszkaney wyspy; puscili się więc daley i wzięli z sobą kilka *Otaitanek*, z pewną liczbą mężczyzn tegoż narodu, iako domową swą czeladź. Po przybyciu na wyspę *Pitcairn*, wszczęło się zamieszanie w małej tej osadzie: *Krystyan* wpadł w szaleństwo, i kazawszy wprzódy zniszczyć okręt, sam sobie życie odebrał. *Othaitanie* wymordowali *Anglików*, prócz jednego *Smitha*, który ciężko raniony i za umarłego poczytany, ocalał. Tym czasem kobiety *Otaitanki* napadły w nocy na swych ziomków, i wymordowały ich, w ofierze oczyszczenia dla cieniów małżonków swoich, *Anglików*. Tak tedy: *Smith*, 9 kobiet, i czworo lub pięcioro dzieci, iedyni na wyspie tej mieszkańcami zostali. *Smith* uprawiał *Ignamen* *), chował świnie, i tak starał się o utrzymanie tej małej społeczności. Dzieci, lat doszedłszy, połączyły się w małżeństwa. Kiedy ten *Amerykanin* był na tej wyspie w roku 1808, ludność iey składała się z 35 osób; *Smith* był ich głową i iakby ich patriarchą. Gubernator *Angielski* miasta *Buenos-Aires*, przesłał tę wiadomość do Admiralicji; ta zaś kazała wysledzić te szczegóły i okazały się rzetelnymi.

W monitorze umieszczona jest następująca wiadomość: Od niejakiego czasu przyjaciele nauk byli

niespokojnymi względem losu *P. Seetzen*. Przez lat 10 obieżdżał on *Azyą mniejszą, Palestynę i Egipt*; i ważne jego postrzeżenia, w *Efemerydach astronomicznych P. Zach i wschodnich kopalniach* (mines d'Orient) *Barona Lindenau*, ciągle ogłaszane były. Przed kilka tygodniami *P. Lindenau*, Dyrektor Obserwatorium w *Gotha*, od tego wędrownika otrzymał list, i kilka *Rospraw jeograficznych*. *Seetzen* przyjął religią mahometanśką; piągrzymkę do *Meki* odjawił i znaczny czas z *Wehabitami* przemieszkał. Teraz zwiedza południowe strony *Arabii*, i zamyśla do *Europy* przez *Sennar* powracać; ale pierwiey *Afrykę* ze wschodu na zachod, od brzegów czerwonego morza, aż do *Marokko* chce przebiec. A tak będziemy, może, razem posiadali opisy tych Wędrowników Niemieckich, którzy w jednym prawie czasie zwiedzali rozległą część świata, *Afrykę*; toiest: *PP. Hornemann, Rönigen, i Seetzen*.

Częstokroć w wielkich miastach nie wiedzą, z czego się część ich mieszkańców utrzymuje. Przykładem tego jest zadziwiający sposób utrzymania się, który następnie opisujemy — Przed niejakim czasem umarł w Berlinie człowiek ubożego stanu, który tęp się iedynie zajmował, że rankami zwiedzał uczęszczane miejsca przechadzek, i szukał tego, co kto z bawiących się mógł tam zgubić. Gdy nic ważniejszego znaleźć nie mógł, w ówczas zbierał szpilki zwyčajne, lub od włosów. Wreście poczciwie oddawał, iezeli co publicznie za zgubione ogłoszono i chętnie przyjmował nadgodę za znalezienie. Czego zaś nie szukano, to zatrzymywał u siebie, z ręcznie przedaw, a temi były szpilki, które pozatykawszy do znajdnionego papieru, iak nowe zbywał. Z tak niepewnego funduszu nie tylko sam żył, ale ieszcze siostrzeńcowi swemu 300 talarów gotowych pieniędzy w spadku zostawił.

DAWNIYSZE WYPADKI WOIENNE.

(ciąg dalszy.)

Wódz Naczelny wojsk, Jen. Feldmarszałek *Xiążę Kutuzów* donosi *JEGO IMPERATORSKIEY MOJSCI* pod 22 Wrzes: z głównej kwatery we wsi *Tarutino*, że aż do tego dnia nic nie zaszło ważnego w wojsku dowództwu iego powierzonym, oprócz cząstkowych rozpraw przed: strażą, i osobnych oddziałów na linii komunikacji nieprz. których następnym opis.

11. Wrzes: *G. M. Dorochów* odbywając ciągle działania ze swoim oddziałem przysłał Naczel: Wodzowi, zabrane z nieprz: pocztą dwie paki zapieczętowane, i trzecią, która w sobie mieściła rzeczy w *Kościółach* zrabowane.

12. Inny oddział tego *Jnrła* schwytał na trakcie *Mozajskim* dwóch gońców z depeżami, spalił 20 wozów ammun: nieprz: zabrał 200 jeńców między którymi 5 *Officerów*.

15. Wzięto ieszcze 4. *Officerów* i 287 żołnierzy. Tegoż dnia *G. M. Dorochów* zniósł zupełnie 2 szwadry *Gward: Fran:* i ieden batalion piechoty, dwa szwadry *Dragonów Gwardyi*, których męstwa *G. M. Dorochów* wielkie pochwały oddaie, należały same do tej rozprawy. Wzięto przy tej okoliczności 1. *Półkownika*, 4. *Offic:* i 86 żołnierzy. *Pósiłki*, które przybywały na pomoc nieprz: były także z wielką swą stratą pobite, i o 2 wiorsty ścigane.

16. *Półk: Effremow* ze swoim oddziałem zdybawszy nieprz: na drodze z *Borowska* ku *Podolskowi*, zniósł go zupełnie przed wsią *Wiszniewskoię*, i wzięł 500 jeńców. *Gen: Adjut: Baron Korff* donosił, że zabrał nieprz: bagaże, w których znalazł wiele papierów.

17. Przed: straż *Gen: Milloradowicza* uderzyła na nieprz: przed wsią *Czyrykowo*: ochotnicy z uzbroień krajowych z niewypowiedzianą odwagą bagnetem nieprz: ze wsi wyparli. W tej rozprawie wzięty, *Gen: Bryg: Ferrié*, szef główn: sztabu *Murata*, z *Officerem*, który był przy nim, i *Kapitanem Hr: Potockim*, *Adjutantem X. Poniatowskiego*.

*) Rodzaj roślin *Ignome* u *Botaników Dioscorea* zwany, zawiera w sobie około 30 znaniomych gatunków, z których wszystkie rosną pod gorącą strefą. w *Indyach Ameryce*, i na wyspach południowych. Wielu z tych roślin rzepowate korzenie używają się na pokarm. Sławny *Rumphius* opisał te, które na *Amboinie* rosną, a *Jerzy Forster* wyliczył używane na wyspach południowego oceanu.

18. Półk. Xże *Wadbałski* z półkiem *Maryanpolskim* Huzarów, i 500 kozakami, przybywszy do wsi *Ożegawo*, gdzie mu stanowisko przeznaczone było, wysłał oddział kozaków na wielki trakt *Borowski*, a sam pomknął się ku drodze z *Możajska* i *Ruzy*, przebył trakt *Borowski*, i zatrzymał się we wsi *Rasudowo*. Stamtąd z oddziałem swoim przybywszy do wsi *Barozofowo*, wysłał podjazdy dla rozproszenia nieprz: maroderów, i dla czynienia wysłedzeń na traktach *Możajskim*.

Gen. Adjut. *Baron Korff* pod tymże dniem donosi, że nieprz: wysłał oddział dla furazowania we wsi *Klimowo*, pod zastoną 10 szwadr: kawaleryi i artyleryi. Korpus ten był napadniętym i zbitym przez Półk: *Balabina*. Nieprz: stracił w tej rozprawie 200 zabitych i 85 w jeńcach, między którymi znajdują się 44 kirysyerów i 2 pod-officerów.

Wysłane od Gen. Adjut. *Barona Korffa* oddziały kozaków, zniosły kilka szwadr: nieprz: i przyprowadziły 102 jeńców. W nocy z 20 na 21 Wrzes: wzięto nieprz: 83 ludzi.

22. Wrzes: przed: straż Gen. *Milloradowicza* zniosła przed: straż nieprzyjacielską, przy wsi *Spaskoie*. Nieprz: zaczął czynić swe poruszenia o 2 godz. po połud: i był odparty na wszystkich punktach: 14 sztuk naszej artyl. przed wsią *Spaskoie* piorunowały i znosiły kolumny nieprz: które wychodziły z lasu: bateria nieprz: została demontowaną, 3 sztuk pękło, i 4 wozy wyleciały na powietrze. Kule nasze roznosiły śmierć pomiędzy tych, którzy szczątki tej baterii uwięździć usiłowali. Artylerya nasza tak pomyślnie działała, że kawalerya nieprz: była przymuszona schronić się do lasu. Wzięto w tej rozprawie 10 Offic: i przeszło 150 żołnierzy. Siedm półków kawal. nieprz: a mianowicie 11 i 12 strzelców konnych, 5 i 9 huzarów Fran: 1 regim: *Wirtemberg:* i 1 Pruskich *Ułanów*, i 1 regim: huzarów *Polskich* wiele bardzo ucierpiały. Gen. *Feldmar:* *Chiże Kutuzów* odebrał doniesienie pod dniem 14 Wrzes: że wojska Gen. *Tormasowa* i Adm: *Czyczagowa* po swoim połączeniu, przebywszy 6 dni 10 poczęły czynić poruszenia przeciwko wojsku *X. Szwarzenberga*, które się ze wszystkich punktów cofa ku *Brześciowi*.

Gen. *Leyt: Baron Winzengerode* uczynił JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI raport następny pod dniem 3 *Pazdziernika*, z miasta *Klina*.

Donoszę najpoddanniej WASZEY IMPERATORSKIEY MOSCI, że w korpusie moim, przed: straży, oddziałach i placówkach, wszystko jest w należyty porządku.

Na drodze *Jarostawskiej* nieprz: nie zrobił żadnego zaczepnego poruszenia. Dnia 1 *Pazdz:* o 9 godz: wieczor: opuścił miasto *Dmitrow* i cofnął się drogą ku *Moskwie* 30 Wrzes: oddział kozaków postawiony na traktach *Jarostawskim* wysłał podjazdy na drogę *Dmitrowską*, w celu przerywania komunikacji nieprz: z *Moskwą*. Inne podjazdy wyprawione z *Czasnikowo* przez wieś *Sucharewo* działały na lewey stronie: z *Rogaczewa* także wysłano oddziały ku miastu *Dmitrowu*. Ja sam, wzięwszy z sobą Półk kozaków *Gwardyi*, 2 szwadr: huzarów, 2 szwadr: dragonów i półk *Kalmuków Ostrapolskich*, wyszedłem z *Klina* w celu uderzenia na nieprz: w *Dmitrowie* z dnia 1. na 2gi *Pazdziernika*.

Przybyłem dnia 1 o 10 wieczornej, i tak szczęśliwie, że placówki nieprz: które o kilka wiorst przed miastem stały, nie postrzegły nas, były niespodzianie przez naszych kozaków otoczone i zabrane. Nieprz: biorąc się do odwrotu zapomniał o nich. Jego tylnia straż wychodziła z miasta jedną stroną, gdy druga wchodziła. Dążyła ona ku *Moskwie*. Wysłałem natychmiast dla iey ścigania 200 kozaków, którzy ją dognali o kilka wiorst od *Dmitrowa*: cała była z piechoty złożona. Kozacy nie mogli iey daley ścigać, gdyż

noc ciemna była, a konie marszem 50 wiorst dnia tego mocno zmordowane: piechota też nieprz: udawszy się w las gotowała tam zasadzki. Ludzie nasi odbili 100 wozów z żywnością i różnemi skradzionemi rzeczami, które natychmiast właścicielom oddane były: przyprowadzono także 38 jeńców, liczba zabitych była nierównie znaczniejsza. Mieszkańcy *Dmitrowa* zajął się mocno, iż wiele okrucieństwa od nieprz: doznali.

Z doniesień, które odbieram, uwiadomiony jestem, że nieprz: ciągle cofa się ku *Moskwie*, i będzie ustawicznie szarpanym przez podjazdy, które z różnych stron na niego nacierać będą.

Na drodze *S. Peterzbur.* moja przed: straż posunawszy się naprzód, zajął *Czasnikowo*, a placówki stoją blisko *Czernaia-griaz*.

Nie mogę donieść WASZEY IMPERATORSKIEY MOSCI dokładnie o przyczynach, które skłoniły nieprz: do opuszczenia *Dmitrowa*: nie wiem, czyli był uwiadomiony o moim marszu, i rozumiał, że mam przewyższające siły, czyli też odebrał rozkaz do odwrotu. Co się tycze zającia *Dmitrowa*, rozumiem, że to było dla ukrycia poruszeń, które w tymże czasie czynił przeciw naszemu wielkiemu wojsku; wiadomości, które ze wszech stron odbieram, potwierdzają mnie w tém mniemaniu. W tej chwili dałem rozkaz zającia miasta *Woskreszka*, gdzie Major *Figlew* wysłał codziennie podjazdy. Podpółk. *Prendel* przebiegać będzie przestrzeń między *Możajskim* i *Ruzą*, wyprawiając podjazdy z miasta *Wołkołamska*. Podpółk: *Czernozubow* 8my, czynić będzie tożsamo między *Wiazmą* i *Gzackiem*. W tych ostatnich dniach schwytał on dwóch gońców Fran: którzy z depezbami z *Moskwy* iechali, co okazuje, iż na drodze do *Moskwy* nieprzyjaciel jest ciągle napastowany przez oddziały naszych kozaków.

Gen. *Leut: Baron Winzengerode* uczynił JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI raport następujący pod d. 5 *Pazdzier:* z *Podsolnicznoie*.

Donoszę najpoddanniej WASZEY IMPERATORSKIEY MOSCI, że w korpusie moim, przed: straży, oddziałach i placówkach, wszystko jest w należyty porządku.

Od ostatniego moiego raportu nieprzyjaciel nie uczynił żadnego poruszenia na *Włodzimierskiej* i *Jarostawskiej* drodze, placówki zajmują ciągle też same stanowiska.

Oddział, posłany za nieprz: cofającym się z *Dmitrowa*, ścigał go aż do wsi *Winogradnoie* o 17 wiorst od *Moskwy*, mając placówki o 4 wiorsty naprzód. Nieprz: w tej drodze był ustawicznie napastowany od Grła *M. Ilowayskiego* 12, który stał na drodze *S. Peterzb:* i który mu zabrał 52 jeńców, i wielką liczbę wozów z żywnością, którą mieszkańcom *Dmitrowa* powrócono.

Nieprz: nie uczynił żadnego poruszenia na drodze *S. Peterzb:* Placówki nasze stoją o kilka wiorst od *Czernaia-griazi*. Miasta *Woskreszka* i *Wołkołamska* są równie zajęte przez nasze oddziały, i Podpółk: *Czernozubow* działa zawsze pomiędzy *Gzackiem* i *Wiazmą*.

D. 4. *Pazdzier:* z oddziałem pod moim dowództwem będącym, dla zbliżenia się do moiej przedniej straży, i łatwiejszego podług okoliczności działania, posunąłem się aż do stanowiska *Podsolnicznoie*. Nieprzyjaciel wyciągnął z okolic *Moskwy*, prócz 4 korpusu, który częścią jest przeciw nam rozstawiony, częścią zaś na traktach *Smoleńskim*. Wszystkie wojska, wzięwszy załogę, opuściły to miasto. Jest rzeczą do prawdy podobną, że całe wojsko nieprz: jest teraz w obliczu wojska naszego. Donoszę WASZEY IMPERATORSKIEY MOSCI o wszystkiem, co tylko później dójdzie do wiadomości moiej.

(dalszy ciąg następnie.)

DODATEK